Turvetuotantoalueiden jälkikäytön ilmastovaikutusten seuranta-asema Etelä-Pohjanmaalle

27.3.2020

Suomi tavoittelee hiilineutraaliutta vuoteen 2035 mennessä. Hiilineutraalius tarkoittaa käytännössä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä murto-osaan nykyisestä ja hiilinielujen vahvistamista esimerkiksi metsänkasvua lisäämällä. Hallitus on käynyt pääministeri Sanna Marinin johdolla neuvotteluja siitä, kuinka kansallisiin päästötavoitteisiin päästään. Hallituksen tavoitteena on mm. puolittaa energianturpeen käyttö vuoteen 2030 mennessä.

Energiaturpeen käytön vähentämisellä on merkittäviä vaikutuksia Etelä-Pohjanmaalla. Seinäjoen kaupungin kaukolämpöverkko on paljolti ollut turpeen varassa. Lisäksi energiaturpeen hankinta on työllistänyt paljon yrittäjiä. Onkin tärkeää, että turpeen alasajon vaikutuksiin osataan varautua ajoissa ja tarjota korvaavia elinkeinoja nykyisille yrittäjille. Oma lukunsa on turvetuotannosta vapautuvat suonpohjat, joiden uudesta maankäytöstä tulee päättää maanomistajien ehdoilla.

Ilmastotavoitteiden näkökulmasta energiaturpeen käytön merkittävä väheneminen on vain kolikon kääntöpuoli, sillä päästöjä syntyy myös turvekentillä maatuvasta turpeesta. Turve hajoaa ojitusalueilla vuosikymmenten kuluessa, ja turpeen polton lopettamisella saadaan aikaan vain lyhytkestoisia päästövähennyksiä.

Ilmastosuosituksiin perustuvia jälkikäyttömuotoja tarvitaan

Ongelmana on se, että nykyiset turvetuotantoalueiden jälkikäyttösuositukset eivät perustu ilmastopäästöihin, vaan vesitalouden ehtoihin. Tarvitsemme lisätutkimusta jälkikäyttömenetelmistä, jotka tavoittelevat päästöjen vähentämistä kustannustehokkaasti. Suomi on yksi suurimmista energiaturpeen käyttäjistä, mutta vähennystarpeet koskettavat myös muita EU-maita, kuten Ruotsia ja Irlantia

Tutkimusteeman ympärille on koottu kansainvälinen hankekonsortio Seinäjoen ammattikorkeakoulun (SeAMK) johdolla. Hanketta ovat valmistelleet tämän artikkelin kirjoittajat. Hankekonsortioon kuuluvat SeAMKin lisäksi Helsingin yliopisto (Ilmakehätieteiden keskus INAR), Luonnonvarakeskus, Suomen metsäkeskus sekä Ruotsin maatalousyliopisto, Skogstyrelsen ja Kommunbränsle i Ådalen AB.

Tutkimuslaitteistoja Etelä-Pohjanmaalle

Turvetuotannosta vapautuvien alueiden ilmastovaikutuksista ei ole aiemmin tehty paljon tutkimusta. Aiempi tutkimus on keskittynyt enemmän metsäojitettujen soiden ja suopeltojen päästöjen arviointiin. Kuivatetut suot ja maankäyttö niillä on paitsi kansallisesti myös maailmanlaajuisesti katsoen merkittävä päästölähde, joten tarvitsemme kipeästi lisätietoja eri jälkikäyttömuotojen ilmastovaikutuksista, erityisesti vanhojen turvetuotantoalueiden ja niille suunniteltujen jälkikäyttömuotojen vaikutuksista.

Pirkanmaalla sijaitsevan INAR:n Hyytiälän metsäaseman näkökulmasta lähimmät intensiivisimmät turvetuotantoalueet sijaitsevat juuri Etelä-Pohjanmaalla. Akateemikko Markku Kulmalan mukaan huippututkimusryhmällä on valmius sijoittaa tutkimuslaitteistoa Etelä-Pohjanmaalle.

Tutkimuslaitteisto mittaisi turvetuotannosta vapautuvien suonpohjien kasvihuonekaasutaseita ja pienhiukkasten muodostumista. Tulosten perusteella pystyisi arvioimaan suonpohjien päästöjä ja laatimaan johtopäätöksiä siitä, miten soiden jälkikäytön hiilensidonta maksimoidaan. Tutkimuslaitteistoa varten on valmis rahoitus olemassa, mutta tarvitaan hankekonsortion apua ja rahoitusta laitteiston ylläpitoon.

Tutkimusryhmän toiminta kiinnostaa alan toimijoita. Esimerkiksi MTK Etelä-Pohjanmaa on todennut, että turvetuotantoa on tärkeä elinkeino Etelä-Pohjanmaalla. Niinpä energiaturpeen tuotannon oikeudenmukainen alasajo tulee perustua tutkittuun tietoon.

FT Kari Laasasenaho, MMT Risto Lauhanen, MMM Otto Läspä & HTM Elina Koivisto SeAMK
Ruoka Professori, akateemikko Markku Kulmala ja apulaisprofessori Annalea Lohila, Helsingin yliopisto
Projektipäällikkö Iida Viholainen, Suomen metsäkeskus